

Národopisne stvari.

O nekterih imenih Notranjcev in Istrijanov.

Učeni naš zgodovinar gosp. Hicinger je v 20. listu „Novic“ svoje mnenje razodel o nekterih ljudskih imenih na Notranjskem in Primorskem. Čeravno dobro vem, da nimam „vestes nuptiales“ o zgodovinarstvu in da moj glas v tej reči ni sposoben, da bi dognal stvari popolnoma, naj se mi vendar dopusti, da svojo misel razodenem in jo ponudim v prevdarek.

Čiči stanujejo na severni strani Istrije med Novim gradom in Klano, med Jelšanami in Laniščem. Sosedje so jim Brčini, kranjski Slovenci (trnovska fara), Kastavci (prebivavci stare Liburnije) in pravi Istrijani. Na meji slovenski v jelšanski fari so se Čiči v obleki in v jeziku skoraj popolnoma poslovenili; vzrok temu so duhovni, ki z lec v slovenskem jeziku božjo besedo razlagajo in pa vedna dotika s Kranjci. Drugi Čiči imajo popolnoma hrvaški-srbski značaj, kakor krog Lipe, Škalnice itd. In nekteri so celó pohrvateni Rumuni ali Vlahi; čeravno znajo vsi hrvaško — tudi božja beseda se jim v tem jeziku označuje — se vendar med seboj pogostoma v svojem popačenem vlaškem jeziku pogovarjajo. Ti Rumuni prebivajo v dveh velikih vaséh, na Munah velikih in malih in v Žejanah in imajo svojo duhovnijo in farno šolo; fajmošter jim je vrli slovenski domoljub gospod Šinkovec. Da se pravi Čiči nekako ločijo v jeziku, v obleki, v narodnih običajih od Slovencev in Hrvatov, se ne dá tajiti; da se pa ta razlika čedalje bolj zgublja in da je bila o Valvazorjevem času veliko večja, se lahko prepričaš, ako dolge Valvazorjeve popise o Čičarii le nekoliko prebereš. Kedaj so pa v kamenito Čičarijo prišli in od kod, to je menda ravno tako temno, kakor njihovo ime. Ali se pa vjema ime „Čiči“ s Plinijevimi „Secusses“ in ali se more oboje iz besede kočča (kuća) izpeljati? to se mi zdi zeló čudno in neverjetno.

Dalje omenja gosp. dekan Hicinger tudi Brkine. Dovolite, da, kot bližnji sosed Brkinov, tudi jaz o njih svoje misel odkrijem. Kaj so Brkini? V našem kraju se imenujejo Brčini (ne pa Brkini, bolje bi že bilo Brčini), prebivavci hribov ali brd, ki se stegujejo med Harijami in Vremami. Bivajo pa Brkini v par vaséh trnovske fare, v hrušiški fari (Hrušica), v premški, deloma tudi v vremski fari (Vreme) v duhovni suhorski, pregarski in v dveh vaséh zagorske podfare. Košancev in pa pravih Vremcev na spodnjem Notranjskem nikoli Brkinov ne imenujejo in ti tudi Brkini niso, ker Brkini stanujejo le na brdih, na hribih in od tod njih ime; Košanci in Vremci so pa večidel v dolinah. Da je beseda Brkini ali Brčini izpeljana iz brd, dokazuje to-le:

1) Ljudje pri nas ne bodo imenovali Brkina tistega, ki na brdu ne stanuje. — 2) Mnogo brkinskih vasí se imenujejo Brda, na pr. veliko Brdo, malo Brdo, Brce, Janeževo Brdo, Ostrožno Brdo, Ratečevo Brdo. — 3) Še dandanes pravijo nekteri namesti: „Grem v Brkine, grem v Brda“, enako črnogorskim Brdom. In dve vasi, ki ste prav skupaj, namreč Kilovče in Ratečevo Brdo, nam ste lahko za dokaz. Kilovčani večkrat Ratečevce imenujejo Brkine, nikdar pa ne pravijo ti unim takó. — Ali so naši Brkini Plinijevi „Subokrini“, je tudi zeló dvomljivo. Kako pa dr. Kandler Katala na Pivki najti misli, in kako se ime „Slavina“ s Katali vjema, tega nikakor ne moremo razumeti. Gore Katalan, ki je neki blizo Trnovega, sem iskal po zemljovidih, poprašal tega in unega naših kmetov, ki na tanko vsak vrh pozná, pa vsak me je zavrnil, da ni nobene gore pri nas, da se bi „Katalan“ zvala med Trnovim in

Pograjami; le na Hrvaškem pri Klani je gora tako imenovana. Ime Brkinov se vjema z imenom Bržanov, ali prav za prav Brežanov, kakor pravimo Slovincem, ki prebivajo na bregih takraj Trsta.

Da so nektera staro-rimska imena zeló podobna sedanjim imenom mest in vasí, to se ne dá tajiti; kako pa dr. Kandler iz „Merokalení“ izpeljava Komen, je težko razumeti. Ako bi bil že z „Merokalení“ vasi Kal, črni Kal v zvezo spravil, bi saj bilo manj čudno. Ravno tako čudno je, da mu je Postojna Plinijev Poston, Artara pa Idrija, ker je znano, da je Idrija iz novejših časov in ker se njeno ime dá drugače izpeljati. Ako lovimo le eno ali dve črki, ki se v latinskem jeziku vjemate z našimi imeni, lahko vsacemu griču, vsaki vasici ujamemo kako sorodno rimsko ime!

Naj pri tej priliki še par besedic spregovorim o naših Kočanih ali Kočanih. Na južni meji kranjske dežele se razprostira v kotu med visokimi gorami kočanska dolina. Še sedaj se sliši: „grem v kot“ namesti: grem v Kotjane ali Kočane. *) Ime Kočanov toraj ni iz kočice izpeljano, ampak iz kota. Vsi Kočani spadajo v duhovnem obziru pod pograjsko vikarijo in ž njo pod tržaško škofijo. Polovica Kočanov spada k bistriskemu okraju in je del kranjske dežele; druga polovica je pa pod tržaško namestnijo in pod novograjsko kantonsko oblastjo, kamor morajo revni Kočani skozi Bistrico več ur daleč hoditi po svojih opravilih. Ali ne bi bilo bolj pametno, da bi bil kočanski vikarijat pod oblastjo ljubljanskega škofa in kranjskega deželnega poglavarstva, kakor da je mala duhovnija v dve deželi razcepljena in da ubogi Kočani imajo tako daleč do svoje gosposke! Saj kaže tudi lega in natorna meja te doline, da bi morala s kranjsko deželo zvezana biti.

To sem hotel o naših južnih Slovincih povedati, pa ne da bi svoje mnenje komu vrvati hotel, ampak le zato, ker mi je rojenemu Notranjcu reč popolnoma znana, in ker želim, da se stvar na vse strani pojasni in — pravo zadene.

V Trnovem.

J. Bilc.

Šolske stvari.

Glasi izvedencev o ljudskih šolah.

Visokočastiti g. Simon Vovk, rodoljubni radoliški dekan kot okrajni šolski nadzornik, je do našega preč. kozistorija sestavil važno prošnjo; v prvem njenem delu nasvetuje, kako naj se naše ljudske šole prestrojijo, da bodo našemu narodu prave učilnice, to je, mikalnice in izobraževalnice, v drugem delu pa odkriva sedanje zadržke in napote, ki se morajo iz ljudskih šol odpraviti, da bode mogle biti to, kar bi imele biti. To prošnjo je poslal vsem svojim tovaršem, to je, dekanom, da jo podpišejo, ako se njihove misli strinjajo z njegovimi. Ako je res vesela novica, ki smo jo slišali, podpisali so imenovano prošnjo vsi gg. dekani, razun enega.

Prečastiti gospod Juri Grabrijan, kanonik in ipavski dekan, je pa ni le podpisal, temveč dodal jej je še nekoliko lastnih razlogov, s kterimi jo podpira. Zlata zrna so g. Grabrijanove besede; narekovala mu jih je mnogih let lastna skušnja o dosedanji koristi naših ljudskih šol in čista ljubezen do národa slovenskega. Tako-le se glasé:

„Prošnja o preuredbi ljudskih naših šol, ktero je sestavil moj častiti prijatelj v Radolici in ktero so pod-

*) Tudi v ribniški duhovni je vas Kot, čegar prebivavce zovejo Kočane. Vred.